

Vsaka knjiga je poklon slovenskemu jeziku

Pogovor s Tadejem Golobom, letošnjim kresnikovim nagrajencem

✍ Vladimir Habjan

Triindvajsetega junija je v goriško-alpinističnih krogih odjeknila vest, da je postal Tadej Golob letošnji kresnikov nagrajenc. Strokovna komisija je namreč njegov roman *Svinjske nogice* na jubilejni, dvajseti prireditvi vsakoletnega izbora domačega romana, ki ga na ljubljanskem Rožniku organizira časopisna hiša Delo, izbrala za najboljšega.

O Tadeju verjetno vemo, da je leta 2000 na odpravi Dava Karničarja stal na vrhu Everesta in o tem napisal knjigo, da je bil kot perspektivni alpinist leta 1998 na osemtisočaku Daulagiriju, da je bil nekaj let nosilec državnega razreda in da ima blizu 40 prvenstvenih smeri, od tega več zimskih – posebej izstopajo tiste v Loški steni – da je bil več let urednik revije za ekstremne športe *Grif*. Verjetno pa nam je manj znano, da je delal kot novinar športnega programa TV Slovenija, kot urednik revije za avtomobilistične in motoristične športe *Grand Prix*, kot urednik poljudnoznanstvene revije *Geo*, da je napisal biografiji o Petru Vilfanu in Zoranu Predinu, da ima knjigo svojih kolumn iz revije *Playboy*, katere član uredništva in avtor je, da občasno sodeluje še z mnogimi revijami, spletnimi portali in da je tik pred koncem pisanja novega mladinskega pustolovskega romana.

Čestitam za prejetega kresnika! Kako si se počutil v družini tako eminentnih pisateljev? Si bil ob izboru kaj presenečen?

Z leti sem postal na nek način bolj samozavestno bitje, kar včasih res nisem bil. Odkar imam otroke, pa sploh čutim dolžnost, da jih vzgajam v tem duhu, da ni treba, da se bojijo svojih "tekmecev". Zato sem po eni strani nagrado pričakoval, ker sem videl, da so po forumih iskreno navijali zame. Po drugi strani pa sta bila Flisar in Virk že tolikokrat nominirana, Kovačič piše "resno" literaturo, in ker so lani izbrali Vojnoviča, sem mislil, da bodo letos "potegnili ročno" ter izbrali kako bolj klasično knjigo. Skratka, imel sem mešane občutke. Na Rožniku se je potem začelo dejansko kazati, da bi glede na vzdušje lahko dobil tudi kresnika, ob imenovanju pa sem bil vseeno presenečen.

Tadej Golob FOTO: VLADIMIR HABJAN

Ti je znano, da je bil v preteklosti med nominiranci še en alpinist, in sicer Igor Škamperle?

Ja, dvakrat. Njegovi knjigi sem imel strašno rad, posebej *Sneg na zlati veji*, ki se mi zdi najboljša slovenska alpinistična knjiga, ki jo lahko bereš tudi kot roman. Škamperle mi je zelo blizu, ker ga zanimajo podobne zadeve kot mene – je eden od treh, ki smo splezali smer Znamenje ob poti v Votlem vrhu – pa tudi, ker je na nek način taka pesniška duša, ki ga ocene vedno manj zanimajo.

Že dve leti zapored je dala komisija prednost "sveži" zvrsti pred klasičnimi romani priznanih avtorjev: lani Čefurji raus, letos *Svinjske nogice*. Kaj misliš o tem, gre morda za nekakšno prevetritev v slovenski prozi?

Vem, da se bodo našli ljudje, ki se bodo vprašali, zakaj je moja knjiga zmagala. Bom nesramen in bom rekel: zato ker je dobra! Ko sem bral ocene, ki niso bile prijazne do mene, da to ne sodi v visoko literaturo, sem mislil, da ne živimo v 21. stoletju. Sam si predstavljam, da delimo literaturo na dobro in manj dobro, na zanimivo in na manj zanimivo. To so edini kriteriji, ki jih upoštevam pri knjigah. Knjigo sem pisal tri leta, zato se mi zdi smešno, ko mi pripisujejo, da sem kletvice in vulgarizme uporabil zgolj z enim namenom – poceni zbuditi pozornost. Ne bi tri leta delal zato, da bi zbudil pozornost! Toliko se pa že cenim, da si ne bi prizadeval ugajati komu, ki ga sploh ne poznam. Vendar kritike so vedno bile in bodo in ne jemljem si jih preveč k srcu.

Od kod želja po pisanju knjig in kako si iz pretežno novinarskega žanra zajadral v leposlovje, ki je drugačna zvrst pisanja?

Pred kratkim je avstrijski pisatelj Daniel Kehlmann v intervjuju v Dnevnikovem *Objektivu* odgovarjal na podobno vprašanje,

zakaj ljudje pišejo knjige. Rekel je, da gre preprosto za željo po ustvarjanju. V osnovi ni velike razlike med pisanjem alpinističnih in drugih knjig. Povsod je v ozadju želja po ustvarjanju. Bom šel še dlje in bom rekel, da ni veliko razlike med plezanjem prvenstvene smeri in pisanjem knjig, pri obojem gre za raziskovanje in nekaj novega. Škamperletova knjiga govori o alpinizmu, vendar je popolnoma normalen roman. *Sneg na zlati veji* lahko bereš kot alpinistično čtivo ali pa kot roman o odraščanju.

Zame je bila avtobiografija o Karničarju prelomnica. Vedno sem želel napisati knjigo, zato sem se takrat tudi javil. Nekaj malega sem pisal sproti, ko smo prišli nazaj, pa sem jo moral v 18 dneh končati! Z današnjim zavedanjem o pisanju knjig tega ne bi nikoli naredil ali pa bi napisal boljše. Kljub temu ima knjiga nekaj poglavij, ki se mi zdijo še danes dobra. Nekateri so mi čestitali, eden mi je enkrat celo rekel, da bi moral napisati roman. To je res bila tudi moja želja, vendar sem nadaljeval počasi in previdno in sem danes zaradi tega zelo vesel. Potem sem se lotil biografije Petra Vilfana, kasneje še Zorana Predina. Po biografijah, ki jih nobeden ne upošteva kot literaturo, sem razmišljal o nečem povsem avtorskem. V mislih sem imel pustolovski mladinski roman. Ker pa tudi mladinskega romana ne jemljejo zelo resno, sem imel tiho željo, potrditev, da ima moje novinarstvo še nek "vrtilček", in tako sem se lotil *Svinjskih nogic*.

Je bilo pisanje leposlovja zahtevnejše? Si se morda poučil o načinih kreativnega pisanja?

Nič se nisem poučeval. Je pa pisanje leposlovja težje, kot sem mislil, da bo. Biografija je nek mejni žanr med novinarskim in literarnim. Pri biografiji, pri kateri je portretiranec edini vir

informacij, si ničesar ne moreš izmisliti. Vse mora sam povedati, ti ga lahko samo napelješ, da to pove, vendar mu ne moreš besed polagati v usta. Napisati moraš torej tisto, kar je dejansko povedal. Pri romanih tega ni, sam moraš izumljati stvari. V glavi si zamisliš literarnega junaka in poskušaš slediti njegovi logiki. Pri biografiji moraš tudi sklepati kompromise, pri romanu pa je vse odvisno samo od tebe.

Kje si dobil idejo za vsebino, tudi iz svojih izkušenj?

Zgodbo sem sestavil iz treh fragmentov, ki sem jih nekje slišal in sem jih povezal. Nikoli se pa nisem *zadeval* s kokainom, kot pišem v knjigi. Ta zunanji okvir, zgodbo, so napolnile emocije, ki pa sem jih doživel sam, na tak ali drugačen način.

Jezik v romanu je precej pogovoren, kar nekaterim ni všeč. Se ti ne zdi, da v današnjem času preveč zanemarjamo slovensko besedo, da nekatere stare lepe slovenske besede izumirajo? Bodo naši otroci sploh še znali slovenščino iz časa Cankarja ali samo popačenke?

Tudi mi ne poznamo več vseh besed, ki so se nekdaj govorile. Jezik je živ organizem. Slovenščino imam strašno rad, vendar so del jezika tudi nove besede, ki se pojavljajo vedno znova. Cankar je pisal striktno *izba*, ker je mislil, da je *soba* nemškega izvora, ampak nemški sta menda obe! Lahko imamo puritanski odnos do jezika, lahko pa rečemo, da so vse kletvice in *čefurski* izrazi tudi del slovenskega jezika. Pomembno je samo to, kdaj jih uporabljaš. Če lahko besedo sklanjaš, je to po mojem slovenska beseda. Meni se zdi jezik v *Svinjskih nogicah* izjemno bogat in zanimiv. Z nekega inštituta na FDV, ki se ukvarja s slovenskim je-

Tako je Tadej Golob prižgal ogenj na Rožniku. FOTO: FOTODOKUMENTACIJA DELA

zikom, so me celo klicali, če jim pošljem besedilo. Druga stvar je, da bi res morali poznati ne samo *čefurizme* in žargonske izraze, pač pa tudi ostale. Bojim se, da je tu današnja mladina res za marsikaj prikrajšana. Zdaj končujem mladinski pustolovski roman, ki se dogaja v gorah. Po eni strani uživam, ker ni kletvic oziroma so zelo benigne, se pa pojavljajo vsi izrazi, ki jih poznamo plezalci. Opažam, kako bogat jezik je to. Eskimi

imajo na primer dvajset izrazov za sneg ali pa še več. Podobno je pri nas. Vsaka knjiga je na nek način poklon slovenskemu jeziku, ne glede na to, kakšna je.

Že dvakrat si imel v naslovu svojih knjig izraz *svinjsko*, *Moške svinje* in *Svinjske nogice*. Naključno ali ti je beseda tako všeč?

Zgolj naključje, nimam nobenega posebnega odnosa do svinjine (smeh).

Kako gledaš na *Svinjske nogice* s časovno distanco?

Ne morem je več brati, sem jo že prevečkrat. Preberem pa lahko kak fragment in večinoma so mi všeč.

Si prebral romane ostalih nominirancev?

Ko sem prišel med deset nominiranih, sem se lotil branja. Prebral sem tri, od katerih nobena ni prišla med pet, potem pa sem obupal, preveč dela sem imel. Vse bom prebral na počitnicah, ki so pred mano.

Boš še kaj napisal, omenil si mladinski roman?

Pisanje *Svinjskih nogic* je bilo zelo zahtevno, zato sem si rekel, da si bom privoščil sprostitve. Zamislil sem si nekakšno sodobno *Bratovščino sinjega galeba*. Mislil sem, da bom mladinski roman znal napisati brez večjih travm, pa sem imel že na začetku kar težave s pisanjem v tretji osebi. Vsaka stvar se mi zakomplicira, ne vem, ali se to dogaja samo meni ali je pri vseh tako ... Zdaj mi je ta žanr nekam zbežljaj in ga moram zelo krotiti, da bo ostal v okvirih mladinskega romana. No, knjiga je napisana, manjka mi le še eno poglavje. Na terenu se moram zanimati še za neke malenkosti, potem pa bo do jeseni knjiga končana.

Kakšne teme si boš izbiral v prihodnje? Kaj misliš o samorefleksiji Lojzeta Kovačiča?

Zanima me več žanrov. Morda bom poskusil tudi s kakšno kriminalko. Vedno sem rad prebiral Agato Christie, Sherlocka Holmesa Arturja Conana Doylea in podobne. Vendar se bom moral takega pisanja še naučiti. Kovačiča sem zamudil v srednji šoli, ko sem veliko bral in bi mi tak tip pisanja tudi ustrezal. Takrat sem na primer bral Milana Kundero, ki mi je bil zelo všeč, vendar se ne morem znebiti občutka, da njegove knjige

niso o Rusih oziroma tistem nesrečnem vdoru na Češko, pač pa da gre za žalovanje za izgubljeno mladostjo. Zdi se mi, da bi bil ta človek nesrečen tudi, če ne bi bilo vdora Rusov. Podobno se mi pleče po glavi ob branju Kovačiča. Rad imam, da ljudje niso samopomilujoči, pri Kovačičevih knjigah pa se mi zdi, da je nekaj tega.

Kaj meniš o sodobnem planinskem romanu oziroma o planinskem leposlovju? Se ti zdi, da alpinisti dovolj pišejo o svojih (avan)turah, podvigih in odpravah?

Mislím, da je gorniško leposlovje vedno bilo in tudi bo. Ljudje, ki se ukvarjamo s plezanjem, čutimo veliko potrebo po izražanju, po tem, da to ne gre v pozabo. Vendar se časi spreminjajo. Včasih je bilo odprav manj, takrat so nastajale velike zgodbe, spomnim se obeh Makalujev, pa Everesta, Lotseja ... Zdaj je ogromno malih odprav, ni pa več velikih zgodb. Tomaž Humar je bil morda eden zadnjih, ki mu je to uspelo, pa ne pravim, da ga je treba posnemati. Mislím, da bo šel razvoj bolj v intimo, da bodo ljudje delali lepe stvari, ki pa ne bodo imele več epskih razsežnosti. Je pa res, da imajo danes knjige vedno večjo konkurenco v filmih. To, kar so včasih pomenile knjige, zdaj prevzema film, kar pa ni nujno slabo. Kdor ima res rad knjigo, jo bo še vedno bral, kdor bo želel povedati o sebi tudi drugače, pa bo posnel film. Tudi sam sem že razmišljal o plezalskem filmu, ampak za to bi si moral vzeti več časa.

Bi se kdaj lotil planinskega romana, na primer kaj podobnega, kot piše Duško Jeliničič?

Ja, bral sem njegov *Umor pod K2*, bi me zanimalo. Na nek način to že počnem z mladinskim romanom, ki je neke vrste kriminalka in se dogaja v hribih. Prehajanje med žanri me zelo zanima. Imel sem že popadke, da bi se spravil v votlino nekam v gore, vzel s sabo 300 konzerv, bil tam eno leto in samo opazoval. Bi znal biti zelo zanimiv, vendar nevaren eksperiment: kaj pa, če bi mi postalo všeč? (smeh)

Na podelitvi je bilo videti precej ljudi iz planinskih krogov. Se ti zdi, da so ljudje vzeli to priznanje tudi kot nekakšno alpinistično, gorniško priznanje?

Mislím, da obstaja solidarnost znotraj alpinističnih, plezalskih krogov, da so ljudje veseli, če komu od nas uspe. To je na nek način reklama za našo dejavnost. Mislím tudi, da alpinisti in plezalci več berejo kot povprečna populacija. Alpinizem in plezanje namreč nista samo šport, sploh alpinizem. Tu je toliko možnosti za inovativnost, da poleg mišič vključiš še možgane, kot jih ne v nobenem drugem športu. Seveda gremo ljudje skozi različna obdobja dožemanja, pri dvajsetih sem bil namreč precej bolj tekmovalen, kot sem zdaj. Včasih sem se s kom gledal postrani in sem si mislil, kaj pa ta tu počne, kaj bo pa ta plezal ... Zdaj se z veseljem dobim s kom, s katerim se mi je zdelo, da sem skregan, pa smo vsi veseli. Sam se pa niti spomnim ne več, zakaj naj bila skregana ...

Kakšne spomine imaš na urednikovanje pri *Grifu*? Bi se še kdaj lotil takega projekta, če bi se za to ponudila priložnost?

Zelo sem užival pri urejanju te revije. Sicer sem ga delal v nekem tekmovalnem obdobju, ko sem imel ožje gledanje na alpinizem in sem preveč striktno ločeval med tem, kar se je meni zdelo prav in narobe, danes pa bi bil širši in bi bila zaradi

tega revija gotovo boljša. Po njegovi ukinitvi so me mnogi nagovarjali, naj se ga še enkrat lotim, pa se mi ni dalo. Zgodba se mi je zdela zaključena. Zdaj pa ... Ne vem, mogoče, če bi imel projekt čvrsto finančno konstrukcijo in nekega mecena, ki bi poskrbel za sredstva in promocijo, za to namreč jaz nisem.

Se ti zdi, da je slovenski prostor dovolj velik za dve gorniški, alpinistični reviji?

Po mojem ne. Ena gorniška oziroma plezalska revija bi lahko obstajala, vendar samo, če bi se tudi ti, ki živijo od plezalcev in planincev, torej trgovine, proizvajalci opreme in drugi, zavedali, da bo to njim samo koristilo in da je gotovo potrebno, da imamo tako revijo. Glede na to, da nas je Slovencev samo dva milijona in si po logiki kapitala marsičesa ne bi mogli privoščiti, bi vendarle – če smo resno mislili s to državo – morali investirati tudi v take projekte.

Poznaš prenovljeni Planinski vestnik? Bi kaj izboljšal?

Pri Planinskem vestniku je ena težava in ne vem, kako bi z njo obračunal. PV je izšel iz planinskih prostih spisov. Planinci in plezalci niso isto, imajo različne ambicije in to je težko združiti, to se mi zdi glavna težava. Ne gre samo za nivo zahajanja v hribe, pač pa tudi za nivo pisanja, ki je pogosto zelo različen in to v prid alpinistov. Drugače se mi zdi revija v redu, posebej z barvno fotografijo je zelo pridobila, tudi raznolikost novinarskih žanrov je dobra. Sem čisto zadovoljen bralec.

Bi kdaj kaj napisal tudi za PV?

Z veseljem. Mogoče bi predstavil kakšno lepo smer in ob njej podelil kak nauk, zdaj ko sem že star in pameten.

V življenju si dosegel že veliko, bil vrhunski alpinist, urednik odlične revije, bil na Everestu, napisal več knjig in roman, ki je dobil kresnika ... Imas še kak podoben cilj?

Zdi se, kot da je prišlo naenkrat, pa je posledica 20-letnega raznolikega ustvarjanja. Nagrade in vsega, kar je prinesla zraven, sem seveda zelo vesel, vendar moram poudariti, da ne pišem zaradi nagrad. Tudi pri plezanju sem se moral v nekem trenutku vprašati, zakaj to počnem. Ko sem obračunal z ambicijami, da bi bil novi Messner, sem moral razmisliti, ali naj se še naprej ukvarjam s tem ali naj se lotim česa drugega. Potem pa sem ugotovil, da me plezanje strašansko veseli, da mi je preprosto *fajn* iti v hribe. Kaj plezam, kako težko, me niti ne zanima več toliko, bolj mi je všeč, da sem v hribih, da zabijem dan na zanimiv način, da spijem po turi pivo, ki je stokrat boljše kot kje v Ljubljani. Pri pisanju je isto. Od vsega ploskanja sem malce zmeden in to čutim tudi kot rahlo breme. Vem, da kar koli bom od zdaj naprej napisal, bo bolj pod drobnogledom, bodo ocenjevali bolj kritično. Zato se novega romana za odrasle ne bom takoj lotil. Rad bi najprej končal mladinski pustolovski roman, rad bi, da bo berljiv, da bo meni všeč, potem pa bom že videl, kako naprej. Ne obremenjujem se preveč s tem. ◦

Iz Taulliraja na lepše, Peru 2006